

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326, Cekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 58 • Maribor, četrtek, dne 23. maja 1940 • Leto XV

Težkoče naj nam bodo v bodrilo k solidarnosti

Noben val psihoze in razmer nas ne sme omajati.

Na severozahodu se vrši strašna vojna. Očividno je vojna sedaj prišla v akuten stadij. Ves svet, zlasti evropski, je pa močno izčrpan že po močni »živčni vojni«, ki traja nekaj let in se pridno stopnjuje. Nervoznost, strah, negotovost spravljajo človeško psiho posredno in neposredno v stadij nevrastene. Ta vtis imamo, če nekoliko hladno motrimo duhovno krizo kulturnega sveta.

In vendar smo ljudje, ustvaritelji sveta in dobrin na njem! Ali naj v taki krizi, ki so jo povzročile nezdrave gospodarske in politične razmere, vržemo puško v koruzo in se poskrijemo ter čakamo, kaj napravi z nami nevrastenični svet? Ali naj opustimo svoja zdrava načela, svoj boj za boljši svet?

Tega ne smemo. Če živci zapuščajo bolno družbo, ne smejo zapustiti nas! Mi moramo vztrajati v svoji borbi za kulturni in socialni napredek, da s svojim pozitivnim delom v popolni solidarnosti premagamo bolezen, ki je zakrivila današnje razmere.

Naš boj je boj za svobodo in demokracijo. To je naš glavni princip. Zgodovino moramo ustvarjati sami.

Svetovnonazorska vprašanja so realna. Demokratični socializem je dognana veda in je ohranila svojo realnost. V tem prepričanju živimo socialisti. »Živčna vojna« ni uničila naših živcev in pameti.

Pravi socialist se tudi v kritičnih dobah, ki so le prehodnega značaja, ne bo oplasil; ne bo se lovil za parolami, ki mu slikajo padanje mane z neba, ampak bo sam obdržal svoje prepričanje in svojo moško zavest, da si more delavski razred izvojevati potrebno svobodo in potrebno socialnost samo z borbo, samo na svojih zdravih načelih in samo z izobraževalnim in konstruktivnim delom.

Socialisti zaradi tega najhujše obsojamo cepljenje delavskih sil v taki kritični dobi, ker to cepljenje koristi samo reakciji ter dokazuje, da je delavstvo še premalo žrelo za boj in za konstruktivno delovanje.

Socialistično gibanje, strokovne, kulturne in druge organizacije imajo zaradi tega predvsem nalogo napisati na svoj prapor boj za kulturo. — Kulturni narod si bo potem izvojeval politično in socialno svobodo.

Pesnik pravi: Z uma svitlim mečem!

Zakaj so Zedinjene države zainteresirane na evropski vojni?

Odkrita izjava zunanjega ministra Hulla.

V Zedinjenih državah so nastopile motnje v gospodarstvu vsled vojne v Evropi. Te dni je o tej stvari govoril zunanji minister Hull, ki je dejal: »Sedanje težkoče v gospodarstvu so odgovor brez besed vsem onim, ki mislijo, da Zedinjene države Severne Amerike morejo napredovati, ako se izolirajo od ostalega sveta.«

Zedinjene države so torej ne samo iz političnih, ampak tudi iz gospodarskih razlogov zainteresirane na izidu evropske vojne. To je zelo močen argument, ki govori za vmešanje Zedinjenih držav v evropski spor.

Veliki boji v severozapadni Franciji

Napad Nemcev proti Rokavskemu prelivu

Napadi nemške armade, ki so imeli za cilj izsiliti prehod preko reko Aisne pri Rethelu v smeri proti Parizu, so popustili. Mogoče se je to zgodilo vsled sistematične in uspešne francoske obrambe, lahko pa tudi zato, ker je nemško vrhovno poveljstvo mnenja, da je na tem delu fronte vezalo dovolj francoskih sil in da med tem lahko udari v drugi smeri, proti severozapadu.

Res je namreč, da so vzplamteli silni boji na fronti od La Fere ob reki Oisi—St. Quentin—La Cateaua—Cambrai—Valenciennes—ob rekah Dendre in Schelde v Belgiji do izliva Schelde v morje. Glavni nemški sunek se vodi preko St. Quentina, kjer so vrgli v boj pet motoriziranih divizij s približno 6000 mož posadke. Proti tem silam, ki imajo za cilj zavzetje pristaniškega mesta Calais in odrezanje belgijske in angleške armade, ki se še nahaja v Belgiji od ostale armade zaveznikov, v Franciji, so nastopile angleške in francoske oklopne divizije. Nastal je boj, ki je podoben boju konjenice, ki se zaleti druga proti drugi in v boju medsebojno pomeša. Namesto konj sodelujejo v takem spopadu tanki in druga motorna vozila, vsekakor na stotisoče in stotisoče konjskih sil.

Poslednja poročila z bojišč v severozapadni Franciji, ki so nemškega izvora povedo, da se je nemškim silam posrečilo napredovati na fronti La Fere—St. Quentin—Peronne—Cambrai—Valenciennes in razbiti 9. francosko armado, kateri je poveljeval general Giraud.

Vsled tega so Nemci napredovali do Amiensa in Arrasa.

Nemci še vedno operirajo z motoriziranimi kolonami, katerim pehota le počasi sledi, kar je spričo naglega prodiranja motoriziranih kolon razumljivo. Zavezniška vojska v zapadni Belgiji in skrajnem severovzhodnem delu Francije napada v smeri na jug pri Valenciennesu, da bi presekala nemško fronto. Ti napadi doslej niso uspeli.

Ako se zaveznikom ne posreči prodor proti jugu pri Valenciennesu, potem bodo morali svojo belgijsko armado vkrcati na obali kanala in jo prepeljati v Anglijo. To bi bilo seveda združeno z velikim rizikom, vsled letalskih napadov na prevozne ladje.

V Franciji in Angliji si ne prikrivajo resnosti položaja.

Trdnjavi Liege in Namur sta se predali

dne 20. maja, potem ko sta od sredine preteklega tedna kljubovali obkoljeni od nemških čet vsem naskokom. Bravnilcem je pošlo strelivo. Obe trdnjavi sta, kakor znano, člen v verigi belgijskih utrdb ob reki Meusi.

Fronta je izginila

V sedanji vojni je fronta izginila. — Bojišče predstavlja teren 50 do 100 km v globino, na katerem se premikajo motorizirani odredi sem ter tja. Enkrat prodre sovražnik, potem zavoji na teren nasprotnik, ne da bi se fronta ustalila. Pehota je izpostavljena napadom v ozadju takega bojišča.

Letalski boji velikega obsega

se še vedeno razvijajo na vsem bojišču in v zaledju v Franciji in Nemčiji. Angleško letalstvo zlasti napada preskrbovalne centre nemške armade. Poročila trdijo, da je angleško letalstvo doslej velike uspehe z bombardiranjem in zažgalo že mnogo bencinskih skladišč nemške armade. Nemška poročila pa te

vesti zanikajo in govore o minimalni škodi.

Izgube ladij

Angleška admiraliteta poroča, da se je stara angleška križarka »Eppingham« (9500 ton) potopila, ker je zavozila na neko pečino ob norveški obali. Potopil se je tudi minonosiec »Princess Victoria« s 45 možmi.

Star in nov način vojskovanja

V francoskem senatu je govoril ministrski predsednik Reynaud o položaju na bojišču, rekel je:

»Nemci so prodrli utrjeno črto nad Sedanom v širini 100 km, in se skozi njo vlivajo nemške oklopne divizije, ki so najprej udarile v smeri proti Parizu, potem pa so se zasukale takoj proti zahodu, proti morski obali, ter so prišle v hrbet vsem našim utrdbam ob francosko-belgijski meji in ogrožale vse angleško-francosko-belgijske armade, ki se nahajajo še v Belgiji, katerim smo dali povelje za umik šele na večer dne 15. majnika. Predvčerajšnjim je ena nemška oklopna divizija prodrla do Quesnaya na črti Cambrai—Peronne—Somme. Davi ob 8 pa je prišlo poročilo vrhovnega poveljstva, da sta Arras in Amiens od Nemcev zasedena.

Kako smo prišli v tak položaj?

Ali je v vprašanju moralna manjvrednost naše armade? Ne! Boji, ki smo jih vodili v Belgiji prve dni nemške ofenzive, so dokazali nasprotno. Resnica je, da se je naše staro vojno pojmovanje o vojskovanju srečalo z novim pojmovanjem, kjer nastopajo ogromne množine oklopnih enot, podprte od pehote na motornih vozil in od spremstva letal v zraku. Danes nastopajo padalci, ki imajo namen zanesti nered v sovražnikovo zaledje.

Naša prvenstvena dolžnost bo torej na polju razuma. Spoznati se moramo z novimi načini boja. Presenečenje, ki ga sedaj doživljamo, ni prvo. V zgodovini jih poznamo mnogo, ki pa smo jih vse premagali. V zadnji vojni smo v začetku mnogo pretrpeli, ker nismo imeli enakega topništva, kakor Nemci. Trpeli smo tudi za to, ker nismo bili pripravljeni na plinske napade. Toda znašli smo se in končno smo nasprotnika premagali. Isto se bo zgodilo tudi danes, ako bomo vsi storili svojo dolžnost, ako

bodo delavci delali dvanajst ur in še več, da nadomestimo, kar nam je treba.

Sedaj so začeli gotovi narodi v tujini spoznavati, za kaj gre. Milijoni in milijoni mož in žena v tujini spoznavajo, da gre tudi za njihovo usodo in za njihovo bodočnost. Želim, da bi tega ne spoznali prepozno.

Treba je hitrih odločitev. Tudi leta 1914 je bilo tako. Končno, po prvih porazih smo pa le premagali nasprotnika. Naj vsak mož, naj vsaka žena spozna veličino in usodnost ur, ki jih sedaj preživljamo.

Menjanje taktike zaveznikov

Kakor znano, se je pretekli teden vršil v Parizu posvet zaveznikov, katerega se je udeležil tudi Churchill. Posledica tega posveta je bila, da je glavnega poveljnika zavezniških kopnih sil Gamelina nadomestil general Weygand.

Iz izjave Churchilla pa sledi, da je bil Gamelin odstavljen predvsem zato, ker je bil pristaš obrambne vojske, dočim je zmagalo načelo napadalne vojne. Ta domneva se opira na izjavo Churchilla, ki je dejal, da se bitka more dobiti samo tedaj, ako se izvede jak napad.

Kanada pošilja nove vojaške formacije

V Kanadi so pričeli z vkrcavanjem druge divizije, ki pojde na evropsko bojišče. Doslej je v Evropi 23.000 kanadskih vojakov. Tretjo divizijo so pričeli sedaj formirati. Razen tega pošilja Kanada stalno letala in letalce.

Vojna bo še dolgo trajala

Mnenje italijanskih listov.

Italijanski listi pišejo, da bo vojna kljub nemškemu uspehom še dolgo trajala. Vsekakor konec ne bo tako nagel, kot je bil začetek.

Vojne priprave Italije

veljajo doslej 26 milijard lir, kakor je povedal italijanski finančni minister. — Obtok bankovcev se je povečal v Italiji od 1935 za 23 odstotkov.

Balkan ni treba, da se zaplete v vojno

pišejo italijanski listi.

Italijanski listi pišejo, da se je Italija odločila, da bo nastopila v sedanji vojni, da pa ni nikjer zapisano, da bi morala jugovzhodna Evropa radi tega zagaziti v vojno, ampak lahko ostane docela izločena iz tega spopada.

Kaj zahteva Italija?

List »Telegrafo«, glasilo zunanjega ministra grofa Ciana pravi, da Italija

mora dobiti nekatera ozemlja, s katerimi bo povečala tako svojo nacionalno posest, kakor tudi svoj kolonialni imperij. Kaj spada pod nacionalno posest Italije? O tem se list ne izraža.

Priključitev dela Belgije Nemčiji

Del Belgije, ki je pripadal do 1918 Nemčiji, je kancler Hitler s posebnim odlokom proglasil za nemško ozemlje. Odlok se tiče nekaterih krajev, ki so bili od konca prve svetovne vojne belgijska posest.

Parlament Južnoafriške Unije je odobril soglasno 100.000 funtov sterlingov kot podporo za vojne žrtve v Belgiji in na Nizozemskem.

Najnovejše vesti

Nemška vojska ob Rokavskem prelivu

Nemška motorizirana vojska je prodrta do Rokavskega preliva. S tem je odrezana zavezniška armada, ki se bori v Belgiji.

Boji tudi na fronti v smeri proti Parizu

Novejša poročila trdijo, da je nemška vojska 75 km zračne črte od Pariza.

Položaj v Franciji. Pariški listi so izšli z velikimi naslovi: Vzdržati in zmagati. V »Populaire« piše Leon Blum, da tujina premalo pozna Francijo, ako misli, da bo Francija radi sedanjih dogodkov na bojišču položila orožje. Nemški listi poročajo, da je Francija zgubila svoje premogovnike in dobave bakra, svinca

in jeka, ki je prihajal iz Belgije in Nizozemske.

V Zedinjenih državah posvečajo vedno večjo pozornost dogodkom v Evropi. Koncentracijska vlada je že gotovo dejstvo. Tudi izolacionisti (tisti, ki so za nevmešavanje v Evropi), so spremenili svoje mnenje.

Churchill o položaju na bojišču

»Mi moramo zmagati in tudi bomo zmagali.«

Angleški ministrski predsednik Churchill je govoril dne 19. maja v radiu o položaju na fronti:

»V Franciji in Flandriji besni orjaška bitka. Nemci so s pomočjo letal, težkih bojnih voz in tankov prebili francosko obrambeno linijo severno od Maginotove linije. Prišli so globoko v notranjost zemlje in tamkaj izzvali zmedo. Izza njih sedaj nastopa pehota, ki se prevaža na avtomobilih, katerim sledijo velike množice vojaštva. Že nekoliko dni se s pomočjo angleškega letalstva vrši pregrupiranje francoskih sil, da bi se zaustavilo to prodiranje. Ako so neprijatelji na nekaterih mestih izza naše fronte, potem je treba vedeti, da je tudi francoska vojska ponekod izza ledij neprijatelja. Obe strani sta v neverjetno nevarnem položaju. Toda ako bo francoska vojska skupno z našo vojsko pravilno vodena in ako francoska vojska uspe, da nekaj časa vzdrži na svojih položajih, potem pa izvrši protinapad, kakor jih zna izvršiti samo ona, in ako bo angleška vojska pokazala isto silo in iste sposobnosti, kot jih je že pokazala v prošlosti, se scena lahko naglo menja. Bilo bi neumno podcenjevati resnost položaja. Še bolj neumno pa bi bilo, ako bi kdo verjel, da morejo mehanizirani odredi streti dobro opremljeno tri do štiri milijone vojakov broječo armado v nekoliko tednih ali mesecih. Doslej je angažiran samo mali del francoske vojske in ozemlje, ki so ga zasedli Nemci, je samo majhen košček

Francije. Znano nam je, da je neprijatelj vrigel v ta boj vse svoje mehanizirane sile in vemo, da ima težke izgube. Zavezniške vojske pa morajo vedeti, da se bitka more dobiti samo tedaj, ako se izvrši jak napad.

Žrtve neprijatelja in zaveznikov so v razmerju ena proti štiri v našo korist. Tudi izgube letal so na naši strani mnogo manjše. Naši bombarderji napadajo nemške mehanizirane odrede in jim povzročajo mnogo škode.

Uverjen sem, da bo nemška vojska navalila na Anglijo, čim se bo zapadno bojišče nekoliko stabiliziralo. Prepričan sem, da govorim v imenu vseh, ako rečem, da smo pripravljeni na te dogodke in da se jim bomo zoperstavili. Prepričan je, da moremo vse zelo naglo nadomestiti, nam dovoljuje, da se oslonimo na naše rezerve, ki jih imamo v izobilju. Naša dolžnost ni samo, da dobimo bitko, ampak da zmagamo v vojni.

Francija se bo borila do kraja, pa naj se zgodi karkoli. Angleška vlada je istaklo odločeno voditi vojno do zmage. Nikdar ne bo pristala na ponižanje, niti na sramoto, pa naj jo stane kolikor hoče.

Vojske in mornarice Anglije in Francije imajo pred očmi tegobe vse Evrope in težko usodo vseh podjarmljenih narodov, ki jim bo vzkliknila svoboda, kadar bomo zmagali. Mi moramo zmagati in tudi bomo.

Odnosaji Rim—Moskva v švicarski luči

V Lugano izhajajoča socialistična »Libera Stampa« se v daljšem članku bavi s problemom rusko-italijanskih odnosov ter pride do zaključka, da ti odnosi niso idealni. Rusko časopisje, pravi list, zadnje čase ostro kritizira italijanski fašizem ter mu očita, da namerava intervenirati na Balkanu. Moskovski list »Trud« piše, da Sovjetska Rusija ne bi mogla biti indiferentna, če bi Italija proglasila protektorat nad katerikoli balkansko državo.

Koliko stane vojna na mesec?

Na podlagi najverodostojnejših virov se da sklepati, da izdajo bojujoče se velesile na mesec v vojne namene:

Anglija	145 milijonov funtov
Francija	135 milijonov funtov
Nemčija	250 milijonov funtov

Skupno torej izdajo vse tri države 530 milijonov funtov na mesec. (1 funt = okrog 180 din po uradnem tečaju.) — [»Neuer Vorwärts«.]

Zane Grey:

108

Mož iz gozda

»Ho, nečistokrvni pasji sin mehikanski!«, je vzkliknil Carmichael izredno presenečen. »Zahteval je da ga poročite?«

»Resnično! Reči vam moram, da je bila to — malo čudna ponudba.«

Carmichael se je očitno mučil z različnimi izrazi, da jih je zadušil za vrsto svojih krepkih zob. Nazadnje je ostro izžvižgal zadržano sapo skozi stisnjene ustnice.

»Miss Nell, že davno čutim v vseh kosteh, da sem jaz tisti izbranec, ki mora temu zavaljenemu biku vtisniti žig v debelo kožo.«

»Oh, gotovo je on Roya ustrelil. Šel je od nas ves razkačen.«

»Mislim, da bi vi mogli s prigovarjanjem zvedeti od Roya. Jaz sam nisem mogel zvedeti drugega, kakor da je Roy prišel sam v krčmo. Tam je bil tudi Beasley in Riggs —«

»Riggs!«, ga je prekinila Helen.

»Da, Riggs se je spet povrnil. Ampak svetoval bi mu, da mi ne pride na pot... In tudi Jeff Mulvey s svojimi pajdaši. Turner mi je pravil, da je slišal najprvo prerekanje, potem pa strel. Tolpa je potem izginila in pustila Roya ležati na tleh. Malo na to sem prišel jaz. Roy je še vedno ležal tam. Nihče se ni zanj pobrigal. Tega Turnerja ne bom pozabil. No, na sem poklical pomoč in smo pravili Roya k vdovi Cassovi. Bil je videti še čisto v redu. Zdel se mi je

le preveč razpoložen in zgovoren, kar mi ni ugajalo. Krogla ga je zadela v pljuča, to je nedvomno. In izgubil je veliko krvi, predno smo mu jo mogli ustaviti. Ta smrdljivi Turner bi se bil lahko pravočasno pobrigal. In če bo z Royjem konec, potem, mislim —«

»Tom, zakaj vedno mislite na to, da bi morali koga ubiti?«, je vprašala Helen vznevoljena.

»Ker se mora v tem kraju nekoč spraviti s sveta. Zato!«, je bevsknil nazaj.

»In čeprav bi bilo to potrebno, — bi vi tvegali, da bi Bo in jaz ostali brez vsakega prijatelja in zaščitnika?«, je vprašala Helen očitajoče.

Zdaj je začel Carmichael kolebati in je izgubil nekoliko svoje mrke odločnosti.

»Oh, Miss Nell, saj sem že čisto zmeden in zdivjan. Če bi hoteli imeti z menoj samo malo potrpljenja in bi z dobrim prigovarjali... A drugega izhoda ne vidim.«

»Upamo in prosimo boga za to«, je rekla Helen resnobno. »Rekli ste, naj bi Roya pripravila do tega, da mi pove, kdo ga je ustrelil. Kdaj ga pa lahko vidim?«

»Mislim da jutri. Prišel bom po vas. Vzemite Bo seboj. Od zdaj naprej moramo biti zelo oprezní. In kaj bi vi rekli k temu, če bi jaz in Hal odslej spala tukaj v hiši?«

»Čutila bi se bolj varno«, je odgovorila. »Prostora je dovolj. Kar pridita, prosim.«

»All right. Takoj grem po Hala. Če bi vas vsaj ne bil tako prestrašil in pregnal rdečice z vaših lic...«

Naslednje jutro, proti deseti uri, so se Carmi-

Dama in po svetu

Cene za potrebščine in proizvode, ki spadajo pod nadzorstvo urada za določanje cen, ne smejo biti višje kot so bile 14. februarja 1940, ako poviška ni odobril urad za nadzorstvo cen.

Še najmanj 15.000 vagonov pšenice je nago-milano po večjih kmetijah in v mlinih, kakor trdi »Prizad« v nekem pojasnilu, ki ga je poslal »Jutru«. V zvezi s tem ugotavlja »Prizad«, da ni kriva njegova izvozna politika, ako so cene pšenice poskočile. — Na podlagi te ugotovitve je jasno, da je bila največja napaka storjena s tem, da se ni takoj od začetka vojne uvedlo maksimiranje cen za poljedelske pridelke, predvsem za žito. Ako bi se bilo to zgodilo, bi imeli lahko še danes cenejši kruh.

Banska uprava in mezde stavbinskega delavstva. Pogajanja za kolektivno pogodbo v stavbiški stroki še vedno niso zaključena, ker so podjetniki izjavili, da ne morejo pristati na povišanje plač delavstvu, ako ne bosta država in banovina nadoknadili podjetnikom tega poviška za dela, ki so jih podjetniki izlicitali še v normalnih razmerah. Banovina je sedaj izjavila, da je pripravljena doplačati v dobro delavskih mezd za že prevzeta banovinska javna dela do din 0,75 na uro, ako pride do sklenitve kolektivne pogodbe. Delojemalci so baje že izjavili, da se zadovoljijo s poviškom 75 para na uro.

Novo agrarno reformo dobimo? V kmetijskem ministertvu pravijo, da bi se dalo v državi razdeliti med obdelovalce zemlje še okoli 270.000 oralov zemlje. V ta namen pripravljajo novo uredbo, ki bi dopuščala velika posestva le do 300 oralov. V poštev bi prišla tudi gospodarska vzorna posest Belje. Če se izdela agrarna reforma, bi ta ne smela dopuščati nobenih izjem ali protekcij. Edino izjemo bi lahko tvorila državna vzorna gospodarstva, ki naj bi postala vzgajališča za času primerno kmetijsko gospodarstvo. Edino ta izjema bi bila utemeljena, ker je gospodarstvo pri nas zaostalo.

Letošnji pomladni ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejska razstava prireditelj. Obeta se nam več bogatih gospodarskih in drugih posebnih razstav. V splošnem delu bodo razstavljeni izdelki naslednjih industrijskih in obrtnih strok: strojne in kovinske industrije, fine mehanike, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava, vozovi, kolesa, lesna industrija, usnje in konfekcija, tekstilna industrija, krznarstvo, kemična industrija in fotografija, papir in pisarniške potrebščine, razni aparati za terapijo. Dobro bo zastopana živilska industrija, lep oddelek bo imelo stavbarstvo, kakor tudi glasbila, mnogo bo razstavljenih fine keramike, bižuterije, stekla in porcelana, obetajo se nam pa tudi razne privlačne novosti.

Kredit za uvoz volne, bombaža, sukanca, cina, težkih surovih kož, kavčuka, parafina, loja, surovega železa, oljnatih semen daje Narodna banka v višini največ 80 odstotkov vrednosti uvoženega blaga za dobo treh mesecev, ki se pa lahko tudi podaljša. V to svrhu je potrebno jamstvo kakšne privatne banke. Vseled izrednih razmer se morajo podjetja priskrbeti s surovinami, ker pa jim manjka razpoložljivih sredstev, so navezani na kredit, ki ga pa danes ni mogoče dobiti pri dobaviteljih, katerim je treba vse v naprej plačati, pa tudi ne pri privatnih zavodih, ampak samo še pri Narodni banki.

Hranilne vloge in čekovne naložbe iz Slovenije pri Poštni hranilnici so znašale ob koncu 1. 1939 433 milijonov dinarjev (hranilne vloge same din 108 milijonov dinarjev) od 3046,4 mili-

jone dinarjev celokupnih naložb pri Poštni hranilnici.

Beograd bo zgradil novo pokopališče daleč zunaj mesta, do koder bo vodila nova cestna železnica. V ta namen je kupljeno zemljišče v izmeri 27 hektarov. Zgrajeno bo po najmodernejših izkušnjah arhitektonike, estetike in higijene. V ta namen so si strokovnjaki ogledali razna pokopališča velikih evropskih mest. Pokopališče je zamišljeno kot ogromen park, kakor so v navadi v severnih državah, in ne bo tako natrpano, kakor so na primer italijanska pokopališča. Na tem pokopališču ne bo razlike ne med stanovi, ne med narodnostmi in verami. Tu bo stal tudi novi beograjski krematorij s kolumbarijem. Stroški za zgraditev tega pokopališča so preračunani na 36 milijonov dinarjev.

Fakulteta je postala zagrebška akademija umetnosti.

Hrvatski peki nameravajo kupiti lasten mlin za mletje žita za potrebe svojih pekarn.

Dviganje rušilca »Ljubljana« so odgodili za mesec dni, ker se je pri dviganju dogodila tehnična nesreča in se je rušilec zopet potopil.

Mednarodna banka se seli iz Švice. Mednarodna banka v Baslu je preselila svoje arhive v neko francosko mesto v notranjosti države.

Prepoved nošenja orožja v Švici. Švicarski zvezni svet je izdal naredbo, ki prepoveduje nošenje vsakvrstnega orožja inozemskim državljanom.

Novo ukrepe proti tujcem je izdala romunska vlada in sicer morajo zapustiti Romunijo do konca meseca maja vsi tujci, ki nimajo posebnih dovoljenj in ki so prišli v državo po 1. septembru 1939. Kdor bi se ne pokoril tej uredbi, bo interniran.

Nemške oblasti na Danskem so zaplenile vse arhive in kartoteke svobodnih strokovnih organizacij. V uredništvih vseh danskih listov pa sedijo nemški komisariji. Časopisje in radio sme črpati vse vesti le iz nemških virov, kina smejo igrati le filme nemške produkcije. Železniški promet je do skrajnosti omejen, avtomobilske vožnje se smejo vršiti le v najnujnejših prilikah s predhodno posebno privolitvijo. (Švicarska »Libera Stampa«.)

Umor nemškega novinarja. »Frankfurter Zeitung« poroča, da so neznanci umorili Henrika Naffa, glavnega urednika edinega nemškega dnevnika, ki se izhaja v baltških deželah, »Revaler Zeitung«. Naff je sodeloval kot vodilna osebnost pri preseljevanju baltških Nemcev.

3 milijone ton nizozemskega trgovinskega brodovlja je zdaj v angleških rokah. Med temi ladjami je tudi večje število velikih 20 tisoč-tonskih brzoparnikov, ki so oskrbovali potniški promet z Nizozemsko Indijo. Tako poroča italijanski list »Stampa«.

Redi bojov na Norveškem je švedska skoro popolnoma odrezana od mednarodne trgovine. Švedski izvoz se je v zadnjem mesecu zmanjšal za 50 odst.

Cena bombažu. V Aleksandriji v Egiptu so zaprli borzo za bombaž. Cene na borzi so pričele padati, ker so lastniki velikih zaloz pričeli ponujati bombaž na veliko, v prepričanju, da bi vojna na Sredozemskem morju onemogočila vsako nadaljnjo prodajo. Cene so padle za 14 točk. V Newyorku je cena bombažu 9,98 dolarjev za 100 kg in je za 50 odstotkov nižja kot pa pred par meseci.

Nič več »beefsteak«. »Republikaner« poroča, da so nemški gostinski obrati dobili ukaz, da morajo z jedilnih listov odstraniti vsa tujca imena. Angleški »beefsteak« se mora odslej imenovati »Hackstück«.

Rusija in Anglija se pogajata dalje

Med Sovjetsko Rusijo in Anglijo se nadaljujejo gospodarska pogajanja, kakor poročajo pariški listi.

chael, Helen in Bo peljali v Pine, kjer so pred hišico vdove Cass ustavili kočijo in privezali konja.

Breskve in jabolane so izprepletale svoje, s cvetjem posute veje; zaspano žužanje čebel je polnilo dišeče ozračje; bujna temnozeleni trava se je bobotala po sadovnjaku; iz dimnika se je leno vil steber modrikastega dima in povsod okrog so cvrkatali ptiči.

Helen je komaj mogla verjeti, da sredi te ljubke tišine leži smrtno ranjen človek. Brez dvoma je bil Carmichael dovolj mračen in molčeč, da je vzbujal najslabše slutnje.

Vdova Cass se je pojavila na majhni verandi; bila je sivolasa, upognjena, izgarana, a vendar vesela postarna žena, ki je Helen našla v nji odkritosrčno prijateljico.

»Dobra nebesa! Tako sem vesela, da vas vidim, Miss Nell«, je rekla. »In to mlado dekletce ste privdli seboj, ki je doslej še nisem poznala.«

»Dobro jutro, Mrs. Cass. Kako — gre Royju?«, je odzdravila Helen in je s strahom skušala čitati odgovor v nagubanem obrazu.

»Roy? No, ne glejte me tako prestrašno. Roy bi bil takoj pripravljen sesti na konja in odjezditi domov, če bi mu to dovolila. Vedel je, da pridete. — Držati sem mu morala zrcalo, da se je mogel obriti. Kako vam je to všeč, na možu, ki ima prestreljena prsa? Tehle mormonov ne uničiš kar tako, izključno.«

Vedla jih je v majhno sobo, kjer je na zofi pod oknom ležal Roy Beeman. Bil je zbujen in se je smehljaj; videti pa je bil precej shujšan. Njegova siva srajca je bila na prsni odpeti in izpod nje je bilo videti obvezo.

Iz naših krajev

CELJE

Pekovski mojstri so odklonili zahtevo po zvišanju meznj svojim pomočnikom z motivacijo, da že sedaj trpe izgubo. Vsled odklonilnega stališča mojstrov je nastala med pomočniki velika živahnost in prevladuje enotna volja, da od svojih zahtev nikakor ne morejo popolnoma odstopiti. Ker so pomočniki zahtevali samo 15 odstotkov odtotno za nekatere samo 10 odst. zvišanje mezd, sinatramo, da pač niso časi zato, da bi se po nepotrebnem ustvarjalo spore, ki bi se pri dobri volji lahko mirno poravnali. Spričo vala draginje, ki vsako uro narašča, pač ne more nikdo oporekati, da so zahteve pomočnikov pretirane.

Tudi krojaški pomočniki zahtevajo zvišanje mezd. Kakor smo informirani, bodo te dni tudi krojaški pomočniki zahtevali od svojih mojstrov 20 odst. zvišanje mezd. Ako primerjamo cene življenjskim potrebščinam, ki so bile ob času uveljavljanja kolektivne pogodbe in sedaj bodo pomočniki kljub povišku trpeli na zaslužku občuten primanjkljaj, vsled česar so prizadejeni mnenja, da mojstri povišku ne bodo oporekali.

TRBOVLJE

Občni zbor protituberkulozne lige se bo vršil v petek, dne 24. t. m. ob 6. uri zvečer v dvorani »Delavskega doma« v Trbovljah. Občni zbor je zvezan s predavanjem o tuberkulozni meningitis. Prebivalstvo se vabi, da poseti občni zbor in predavanje v čim večjem številu.

TRŽIČ

Kako so se porabili prispevki za žrtve storžške nesreče? V »Delavski Politiki« smo čitali članek, ki omenja žalostno obletnico storžške nesreče, po kateri smo takoj tudi vsi delavci brez izjeme nudili prispevke za sorodnike po nesrečencev. Po nekaterih obratih so dali delavci celo enodnevne mezde. Še do danes pa ni odbor za nabiranje prispevkov sporočil javnosti obračuna: kam so šli posamezni zneski in koliko. Na vsak način želimo zadevne pojasniti! Delavec, ki je tudi sam prispeval.

Kolikor je nudil Suzor posojila občni Tržič? Po neki statistiki je Suzor dal občni Tržič leta 1937. 1.5 milijona din, l. 1938. pa zopet 1 milijon din. Vsi občani bi želeli pojasniti, kakšne blagodati so ustvarili občinski odbori s temi posojili, kdo je prejel zneske za storjena dela in koliko in tudi pod kakšnimi pogoji in kakšen je izid in korist storjenih del.

Mnogo tržiških malih obrtnikov in trgovcev preživlja silno težke čase, ker so davčna bremena našega mesta previsoka.

Na desetine jih je že moralo prodati razne nepremičnine: hišice, travnike, vrtove, skladišča itd. V Tržiču pa imamo neko večjo trdko, ki kupi vse nepremičnine, če so le na prodaj. Delavci pravijo, da bo kmalu nad pol Tržiča last te trdko. Kdor vzame v roke »Kroniko mesta Tržič«, bo to uganko sam hitro rešil. Baš letos pa smo čitali v nekem listu, da je šele sedanjí občinski odbor točno preciziral trošarinske dajatve neki trdku. To je znak, da dajatve niso bile sorazmerne in so morali nekateri prodajati, drugi pa so lahko pridno kupovali. Z obilnimi nakupi danes nekateri z lahkoto plačajo dajatve, drugi pa ostajajo pri starem, ali pa so celo na slabšem.

ŠMARJE PRI SEVNICI

Prehod pod mostom. Že večkrat je pisal naš list o potrebi prehoda pod mostom. Sedaj ga imamo, toda je tako skrit, da ga človek niti pri belem dnevu ne najde, ako slučajno ni domaćin, kaj šele ponoči. Obeh straneh prehoda bi bilo treba postaviti tabli in vsaj po eno svetilko. To naj bi stori la občina, ali pa Tujskoprometno društvo. Sedaj, ko je bilo veliko deževje, je neko noč Sevnica prestopila bregove in se razlila po hodniku tega prehoda. Kdor je ponoči hotel skozi ta prehod, je zagazil v vodo, ki je stala tod 20 cm visoko. Voda je sedaj otekla, ostalo pa je blato. Naj bi prej omenjeni činitelji poskrbeli za to, da se prehod primerno uredi.

ZAGORJE OB SAVI

Krožek za zgodovino Zasavja. V Zagorju se je v okviru »Tujskoprometnega društva« ustanovil poseben krožek za proučevanje zgodovine Zasavja od Radeč do Litije. Posebno pažnjo bo krožek posvetil rudarskim revirjem Trbovljam, Hrastniku in Zagorju, ki že dve stoletji predstavljajo naše največje premočnike. Za dosego društvenega cilja je potrebno, da zberemo stare listine in druge stare predmete, ki spominjajo na preteklost naših krajev, prav tako pa tudi staro rudarsko orodje, delavsko časopisje in sploh vse, kar spominja na delo in življenje rudarjev. Iz zbranih gradiva bo sčasoma ustanovljen v Zagorju rudarski muzej, kakršne vidimo skoro v vseh večjih industrijskih krajih v inozemstvu. Kdor bi kaj takega imel ali našel, naj odda pri tajništvu Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju ali pri Tujskoprometnem društvu. Vsa ostala pojasnila daje Tujskoprometno društvo v Zagorju.

JESENICE

Kranjska industrijska družba na Jesenicah je zvišala na svojem obnem zboru delniški kapital od 90 na 120 milijonov dinarjev.

ZADVOR

RADI NASTALIH RAZMER smo primorani proslavo 5 letnice godbe preložiti na poznejši čas. Odbore prosimo, da o prednem obveste članstvo. — Del. glasb. društvo »Zarja«, Zadvor pri Ljubljani.

LJUBLJANA

Kreditna zadruga »Kovinar« v Ljubljani. — V Ljubljani je bila ustanovljena Kreditna zadruga »Kovinar«, ki jo zastopata predsednik Vinko Vrankar in podpredsednik Rudolf Kršec. Zadruga je kupila v Korytkovi ulici stavbišče in posestvo za din 325.000. Kupljeno stavbišče meri 1042 kv. m, posestvo pa 143 kv. m.

Ljubljanski magistrat je uvedel popoldanske uradne ure, ker je mnogo nameščenecv na orožnih vajah. Popoldan trajajo uradne ure zaradi tega samo do 12. ure (ne do 1. ure oziroma 2. ure kakor doslej).

Občni zbor Protituberkulozne zveze se je vršil v Ljubljani v nedeljo popoldan v posvetovalnici mestnega magistrata. Zveza praznuje letos svojo desetletnico obstoja. Hrbenica delovanja zveze za boj proti tuberkulozi so disperzerji, kjer se nudi pomoč tuberkuloznim bolnikom. V Sloveniji imamo danes 21 disperzerjev, od katerih sta dva državna. Zveza je tudi organizacijsko dobro razpredena, ker ima

47 krajevnih lig in 6 protituberkuloznih odsekov. Članov ima 7387. Pri volitvah je bil zopet izvoljen za predsednika dr. Joža Bohinjec ter večinoma dosežani odbor.

Gangsterski napad sredi mesta. Dne 20. maja opoldne je prišel v juvelirsko trgovino Ludovika Černeja neznan moški, ki je lastnik že zaklepal in nameraval oditi. Moški je pregovoril juvelirja, da mu je odprl, češ, da namerava kupiti prstan z dragim kamnom. Ko mu je juvelir pričel razkazovati prstane, je neznanec potegnil revolver iz žepa in zavpil: »Roke u vis!« Potem je prisilil juvelirja, da mu je sledil v delavnico, kjer ga je posadil na stol in sedečega zvezal z vrvmi, ki jo je prinesel s seboj, na rokah in nogah. Nato je vlomilec nagrabil, kolikor je največ mogel zlata in dragih kamnov ter čez dober četrt ure naglo izginil. Šele nato je oropani juvelir, ki si doslej ni upal niti črhiniti, prikladal pomoč in javil gansterski napad. Policija je obvestila javnost potom radija in začela z zasledovanjem roparja.

MARIBOR

Okrožni odbor Obrtniških združenj v Mariboru obsojen na 86.400 din za plačo tajnika. Okrožni odbor Obrtniških združenj v Mariboru je bil te dni pred okrožnim sodiščem obsojen, da mora plačati svojemu bivšemu tajniku g. Julčetu Novaku znesek 86.400 din in 6684 din pravnih stroškov. Tožnik Julij Novak je bil namreč pri tem okrožnem odboru v službi kot tajnik od 1. marca 1933 dalje z mesečno plačo din 1800. Ožja uprava odbora pa je dne 23. septembra 1935 sklenila, da mu službo odpove za 31. decembra 1935. Tajnik Novak odpovedi ni vzel na znanje, češ, da je v smislu § 292 obrtnega zakona ni odobrila pristojna zbornica. Ker vsled tega službeno razmerje še ni prestalo, je dolžan Okrožni odbor plačevati še nadalje službene prejemke mesečno po din 1800, čeprav tožnik Novak Julče od 1. januarja 1936 naprej službe ni izvrševal in to po krivdi Okrožnega odbora. Ta plača pa zneske do konca marca 1940 ravno 86.400 din. Okrožni odbor je ugovarjal, da je uprava že junija 1938 odstopila, nova uprava pa še ni bila imenovana in da je Novak bil zaposlen tudi pri drugih združenjih. Sodišče je zaslislalo kot priče razne obrtnike o tem, koliko je imel tajnik Novak dela pri Združenju pekov, pri Združenju mesarjev in pri Združenju mlinarjev in ugotovilo, da pri teh združenjih tožnik ni imel dosti dela ter da je močne telesne konstitucije in v svoji starosti 54 let že vajen pisarniških poslov, tako da je pač brez posebnih težav zmogel 10 ali še celo 11 uradnih ur in vsled tega njegovo službovanje pri raznih združenjih ni moglo škodovati delu pri Okrožnem odboru. Sodišče je tožbenemu zahtevku ugodilo, ker odpoved ni bila odobrena od zbornice, tožnik pa odpovedi ni vzel na znanje in mora zato Okrožni odbor plačati zahtevanih 86.400 din in vse stroške dveh advokatov ter sodne takse. Drugo vprašanje seveda je, kako bo prišel tožnik od tega denarja, ker so bili med tem Okrožni odbori odpravljeni.

Pošta v Zagreb — 5 dni. Dne 15. maja je bila oddana v Mariboru na kolodvorski pošti dopisnica naslovljena na neko osebo v Zagreb. Dotična oseba se je dne 21. maja telefonično oglašila iz Zagreba in pri tem povedala, da ji je bila dopisnica dostavljena 21. maja popoldne. Človek ne bi verjel, da je kaj takega sploh mogoče.

Edino kar bi človek mogel priporočiti, je, da poseže vmes zagrebska banska uprava, v čije kompetenco spada pošta na Hrvaškem in napravi red. To se sedaj lahko zgodi nemudoma, ker ni treba klicati Beograda na pomoč, katerega se je svoj čas delalo odgovornega za vsak nered.

Inozemci, ki bivajo v Mariboru in ki posedujejo dovoljenje za zaposlenje (izkaznico o poklicu) z veljavnostjo za nedoločen čas in je do sedaj v smislu čl. 5 uredbe o zaposlovanju tujih državljanov tekom meseca maja letošnjega leta še niso predložili predstojništvu mestne policije se pozivajo ponovno, da to takoj store, ker bi sicer izkaznice svojo veljavnost izgubile. — Predstojništvo mestne policije.

Hrvatski operni pevec Mario Gjuranec je priredil te dni v »Gambrovini dvorani« koncert, katerega se je udeležilo zlasti mnogo v našem mestu bivajočih Hrvatov. Koncert je pokazal, da je Gjuranec prvovrstni tenorist, ki zna s svojim mehkim glasom na mah osvojiti publiko. Gjuranec je bil ppore več let angažiran v Moravski Ostravi, sedaj pa se nahaja zopet doma in je verjetno, da bo v bodoče nastopal v zagrebski operi.

Smrtno se je ponesrečil 32 letni inž. Zlatko Najžer, ko se je te dni z avtomobilom vračal iz Zagreba. V bližini Krapine je nevaren ovinek pred železniškim križiščem, kjer se je ponesrečilo že več avtomobilistov. Sofer ni opazil vlaka, ki je privozil baš v trenutku, ko je bil še zadnji del avtomobila na železniški progi in je lokomotiva treščila v avto. Dočim sofer ni odnesel hujših poškodb, pa je bil inž. Najžer na licu mesta mrtev.

Tatovi, ki so odnesli kovčeg, v katerem je bilo 360 ur, v vrednosti din 172.000, last urarja Rusa v Celju, so se zagovarjali pred malim kazenskim senatom. Obsojenih je bilo 14 obtožencev na kazen od 4 in pol leta robije do 2 mesecev zapor. Glavni krivci so dobili: Ivan Maček 4 in pol leta robije, Ivan Klavž 2 leti in 3 mesece ter 15 dni strogega zaporu in Anton Weiss 2 leti in mesec dni strogega zaporu. Skoro vsi so razen tega obsojeni na denarno kazn od din 4000 do din 400.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičnim svojcem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v četrtek, dne 23. maja 1940 na praznik Sv. Rešnega Telesa g. dr. Turin Ivan, Maribor, Linhartova ulica 12.

Kolo znamke »Hans«, ev. šte. 22.706 je bilo ukradeno trgovcu Francu Weissu izpred trgovine na Aleksandrovi cesti. Delavcu Bogomiru Horvatu iz Radvanja pa je bilo ukradeno kolo znamke »Nero«, ev. šte. 29.170.

KOPALNE OBLEKE, nogavice, pletenine (lastni izdelki), perilo, kombineže, volno, platno, odeje, blago, obleke, predpasnike, rute, čepice itd. najugodnejše pri MARA OSET, Koroska 26 (poleg tržnice). Sprejemmo učenca-ko.

Griz-Oset

izletniška, vinogradniška gostilna, prvovrstna sortirana sladka vina. Znižane cene, dobra topla in mrzla jedila, premočišča, avtocesta, sončenje, ležalni stoli!

ČRNA PRI PREVALJAH

Prva odborova seja naše »Vzajemnosti« se bo vršila v soboto, dne 25. t. m. ob pol 8. uri zvečer v društveni sobi. Odborniki, udeležite se zanesljivo vsi, ker je dnevni red zelo važen.

Povišanje prispevkov in dajatev bolniškega zavarovanja. Tudi bolniško zavarovanje krajbratovske skladnice je zvišalo oz. bo reguliralo prispevke sporedno z draginjo, kakor to tudi predvideva čl. 55. pravil bratovske skladnice in sicer za vsakih 300 točk spremembe draginskih doklad glasom indeksa. Ker pa so draginske doklade uvedene skupinsko, to je, da se pri draginskih dokladah deli delavstvo v 3 skupine in je slična uvedba pri zavarovanju sploh nemogoča, se je uvedla za kategorije bolniškega zavarovanja povprečnina, ki je različna samo za delavke. Delavcem vseh kategorij pa je neglede na mezdo predpisana vsena enaka povprečnina k dosedanjim prispevkom. Vsled tega se zvišajo mesečni prispevki bolniškega zavarovanja za vse moške kategorije za din 7.87, dočim za žensko kategorijo samo za din 3.50. S tem poviškom se zvišajo potem tudi podpore članom t. j. hranarina in pogrebina za umrlega člana.

Krajevna protituberkulozna liga za gornjo Meziško dolino in dispanzer v Črni zaključujeta četrto poslovno leto. Iz tega poročila posnemamo, da je od ustanovitve septembra 1936 pa do 31. decembra 1939 v 160 ordinacijskih dneh posetilo dispanzer 3923 oseb. Kliničnih preiskav je bilo izvršenih 5654, rengenjskih presvetljav 4599, rentgenogramov 54, preiskav izmečkov 489, sedimentiranih reakcij 673, krvnih slik 142, tuberkulinskih poskusov 35, pnevmotoraksov 276 na 20 bolniških, injekcij zlata pri 1 bolniku, tuberkulinskih injekcij 465 pri 58 bolniških. Preiskave se vršijo vsak četrtlet v bolnišnici brat. skladnice v Črni. Vodi jih specialist za pljučne bolezni dr. Simoniti iz Slovenjgradca s sodelovanjem dr. Ramšaka in dr. M. Ramšak-Stuhec. Preiskave so za vsakega brezplačne. To omogočajo sredstva Protituberkulozne lige, ki so znašala od ustanovitve do 31. decembra 1939: Članarina din 5783; darila din 2754.50; dohodki protituberkuloznih tednov din 10.982.50; prispevki občin: Črna din 28.462.50; Meziča din 12.970; Prevalje din 2800; Guštanj din 2500; Dravograd din 300; prispevki: Glav. brat. skl. v Ljubljani din 30.000; OUZD din 12.000; Protituberkulozne zveze v Ljubljani din 18.980; razni dohodki din 748.40. Skupaj din 128.280.90. — V nedeljo, dne 27. maja ob 9. uri popoldan se bo vršil v Črni pri Knezu redni občni zbor Protituberkulozne lige. Odbor vabi, da se ga naj bi vsak udeležil.

Keramični delavci še vedno stavkajo

Pisali smo že o tem, kako upravičena je stavka keramičnih delavcev v Ljubljani. Podjetje pa je še naprej trmasto in zavrača delavske zahteve. Časi so resni in mnenja smo, da bi takim podjetjem, ki s svojim zadržanjem netižo nevoljo med delavstvom v teh resnih časih, morala stopiti oblast prav pošteno na prste

Književnost

»Književnik«, hrvatski književni mesečnik, prinaša v trojni številki za oktober-december obilo raznovrstnega in aktualnega gradiva: Dr. Ivo Kun: Najnovejši svetovni dogodki in luči neke aktualne knjige (bavi se s knjigo Hermana Rauschniga »Die Revolution des Nihilismus«), dr. F. Kofka: Aehrenthal, Ivo Ladika pesmi: Lispad in Psalm, Dušana Baranina socialno črtico: Mati, Mileta Čipčica pesem: Bo vendar prišla pomlad, Adama Pribečevića: Kako sem pisal »Seljaka«, Vilka Ivanuša črtico: Vpoklic, Stjepana Benceja ciklus: Iz medimurske poezije, Nikole Langa članek: Dubrovnik z obeh strani medalje, Branka Sučevića razpravo: Prehod kmečkega otroka v srednjo šolo. Med drobižem je Feljton o knjigah, čitateljih in čitanju, »Posthumae« Milana Vrbanića, Dafnis in Kloe, »Kukavica« od Tokutomija, gledališki pregled in beleške. — »Književnika« urejuje Milan Durman, naroča se v Zagrebu, Bauerova ul. 12. I. kat.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

Razgibano predavanje v Rušah

Uspeh meznega gibanja. — Za organizacijo in za naš tisk

Strnimo svoje vrste!

V soboto zvečer je priredila podružnica »Splošne delavske strokovne zveze« v Rušah ponovno predavanje o socialni zaščiti delavstva, ki je kar najlepše uspelo. V obsevnih prostorih kantine se je zbralo številno delavstvo »Tovarne za dušek«, ko je predsednik organizacije S. Stanek otvoril predavanje in pozdravil iz Maribora došla predavatelja ss. dr. Avg. Reismana in urednika Viktorja Eržena. S. Stanek je najprej poročal o poteku in uspehu zadnjega meznega gibanja. Povdaril je, da je sam g. ravnatelj pri pogajanjih tudi priznal vso vlogo delavstva za prosvanje podjetja in da vrši vsak delavec svoje delo vestno, tako da je dajatev tovarniške delovne sile res na višku. Zaupniki in organizacija pa sta tudi točno vršili svojo dolžnost. Delavstvo ima lahko zaupanje v svoje ljudi. S. Janko Fric je nadalje prbrl poročilo centrle o vzrokih in poteku stavke delavstva v Keramični tovarni v Libolah ter okoličnicu za podporo delavstva Protituberkulozni ligi.

Delavstvo je v celoti odobrilo poročilo s. Staneka in s. Janka in tudi sprejelo predloge za podporo stavkujočih sotrpimov v Libolah, kot tudi za prispevek Protituberkulozni ligi. S. dr. Avgust Reisman je v svojem predavanju takoj navezal na pereče higijensko-zdravstveno vprašanje delavstva v boju proti tuberkulozi in razložil zakonsko zaščito, ki jo je kršila Keramična tovarna v Libolah skozi dolga leta in po neštetihih brezuspešnih pogajanjih in posredovanjih organizacije ter oblasti pognala delavstvo v stavko. Pred središčem se je izkazalo, da je trdka skozi več let skrajno slabo plačnemu delavstvu odtrgovala celo zneske, ki se jih je poprej obvezala plačati s kolektivno pogodbo in so bili posamezni delavci oškodovani za zneske do din 6000. Ko tega drugače niso mogli doseči, so iskali pravico tam, kjer jo sme iskati vsak državljan, to je pred jugoslovanskim sodiščem. Zaradi tega pa se je podjetje, ki ima

ogromno bogastvo, tovarne in rudnike v Libolah, pri Sv. Križu pri Rogaški Slatini, steklarne v Hrastniku in Paračini, kruto maščevalo nad dolgoletnimi delavci in jih vrlo na cesto, seve v strašno drugam, da si ne bi upali enako zahtevati pred našo oblastjo, kar jim gre po zakonu. Naravno, da zadevajo takšne borbe vso delavstvo, ker danes udarijo enega, jutri zopet drugega.

Proti nevarni delavski bolezni, tuberkulozi, se mora delavstvo tudi boriti z isto vneto, ker so žrtve te bolezni največje ravno v vrstah proletarijata. Pravkar smo dobili poročilo, da so v nekem delavskem kraju preiskali 25 šolskih otrok in jih je bilo med njimi 24 tuberkuloznih.

Iz Česke

Kakšni so sedaj predpisi za nakup nepremičnin? »Narodni Prace« odgovarja na to vprašanje v svojem »Pravnem svetovalcu«. Za prodajo nepremičnine je treba najprej pisemne pogodbe, v kateri morata med drugim obe stranki, kupec in prodajalec, izjaviti, da ni noben izmed njih žid. Po sklepu te kupne pogodbe je treba prositi Okrajni urad za dovoljenje prenosa lastnine (torej isto kot pri nas zemljiško prometna komisija pri sodišču). Tej prošnji je treba priložiti krstni list, domovnico in potrdilo o bivanju. Če okrajni urad pogodbo odobri, se šele lahko vloži pri sodišču predlog za zemljknižni vpis.

Omejitev vožnje z motornimi vozili. Višji svet v Pragi je razglasil, da se smejo za naprej uporabljati motorna vozila samo za vožnje, ki jih nikakor ni mogoče opraviti z javnimi prometnimi sredstvi, železnicami, tramvajem, avtobusi. To velja zlasti za mesta, ki imajo cestno železnico. Tudi za trgovska potovanja se sme uporabiti motorno vozilo le tedaj, če ni javnih prometnih sredstev. Avtotaksiji se smejo uporabiti le za najnujnejše trgovske vožnje, za prevoz bolnikov in podobno. Zasebne vožnje v kavarno, gledališče, biografie itd. so prepovedane. Prestopki se bodo kaznovali tudi z zaplenbo vozil in kazenskim postopkom pred nemškimi sodišči. (ČTK.)

Še vedno širijo letake. Zadnji čas stalno javljajo uradne razglase o ostrih obsodbah radi širjenja prepovedanih letakov na Češkem. — Ljudsko sodišče v Berlinu, ki je edino pristojno za sojenje teh zločinov pripravljanja veleizdaje zoper Veliko Nemčijo, je zopet obsodilo Čeha Františka Švejda iz Přerova pri Olomoucu na 3 in pol leta ječe, ker je širil Nemčiji sovražne letake.

Ne preko cen z 20. junija 1939. Urad za določevanje cen opozarja, da se zadnji čas množijo pritožbe radi zvišanja cen cveticam, posebno je to bilo v času praznika mater in podobno. Ker te cene narodno-gospodarsko niso utemeljene, opozarja urad, da se razteza naredba predsednika vlade o prepovedi zviševanja cen tudi na cvetlice, za katere se ne sme zahtevati več, kot se je plačalo dne 20. junija 1939. Obenem se je dosedanji praznik mater na Češkem, ki je bil 12. maja, pomaknil na nedeljo 19. majnika, ker imajo tudi v Nemčiji ta dan materinski praznik. Letos je bil ta praznik v Nemčiji v znamenju velikih žrtev, ki jih terja sedanja najbolj krvava vojna v zgodovini na zapadu.

J. Čeh ustreljen. (DNB.) Z razsodbo izjemnega sodišča v Pragi z dne 6. majnika t. l. na smrt obsojeni Josef Čeh je bil naslednji dan, 7. majnika v Pragi ustreljen.

Ker ni prijavil moke, je bil v Brnu obsojen pekovski mojster Bohumil Štefanek na 5000 kron ali 6 dni zapora.

Ko se zbirajo preko cele Evrope temni oblaki bodočnosti tudi nad nami, se mora ravno delavstvo strniti še bolj v sklenjene vrste, kot se družijo vsako živo bitje v naravi, če čuti bližino viharja. Najsi pride karkoli, treba je vzdržati živce in ono, kar nas ščiti in nam daje smisel življenja, to je za delavstvo: socialna zaščita, pa ravno tako svobodna rodna zemlja in domovina, ki jo ima vsakdo samo eno. Če nam bo radi nastalih razmer oteženo delo v organizacijah in društvih, nam bo tembolj potrebna »Delavska Politika«, ki nam bo morala edina luč v tej grozotni temi, v katero se pogreza človeštvo. Če kdaj, je delavstvu sedaj potrebna resnična in prava izobrazba. Kdo nam jo naj v takih časih posreduje drug, kakor delavski časopis?

S. V. Eržen je delavstvu poljudno razložil vzroke nastale vsesplošne druginje, ki pritise najbolj delavca, ko mora težko delati in kupiti vse, kar rabi. Država mora v takih časih, ki rodijo povsod brezvestne špekulante, energično poseči vmes, da zaščiti pred izrabljanjem delovno ljudstvo in mu ravno s tem vzdrži zaupanje v enakopravnost pred zakonom ter ljubezen do države in razumevanje za žrtve v izrednih, nevarnih časih. Govornik se je dotaknil številnih naredb, ki jih že imamo za pobijanje druginje in brezvestne špekulacije, pri čemur pa mora ljudstvo samo sodelovati ter se odločno upreti neupravičenemu draženju in takšne špekulante brezobzirno javljati oblasti, da jih zadene vsa strogost zakona. Mi sami moramo paziti, da protidruginjske edrebe ne bodo ostale samo na papirju.

Delavci razpravljajo

Govorniki so želi za svoja stvarna in današnjim časom odgovarjajoča resna izvajanja splošno odobravanje. Nato pa se je razvila prav živahna debata, ki jo je otvoril s. Janko Fric. A posegli so vmes navzoči delavci eden za drugim ter izražali svoje želje in pritožbe zlasti o naših socialnih institucijah, glede katerih delavstvo vedno težje prenaša današnji položaj. Delavstvo mora te ustanove samo plačevati, a odločilne besede v njih nima. Iz nekaterih je celo protivno vsem zakonitim določilom, popolnoma izločeno.

Kako pravilno so delavci razumeli izvajanja predavateljev in jih tudi odobrili, so pokazali najbolje s tem, da se je prijavilo kar 15 novih naročnikov »Delavske Politike«, med njimi največ mladine in še za tiskovni sklad so zbrali na priporočilo s. Staneka din 59.50.

Bil je res izredno živahen in stvaren, pa tudi duoden ta sobotni predavateljski večer delavstva v Rušah.

Svet francoske socialistične stranke

V nedeljo in ponedeljek se je vršila v Parizu seja sveta francoske stranke. Predvsem je seja glavnega odbora pozdravila belgijske, nizozemske in luksemburške sodruge, ter jim zagotovila svojo solidarnost in obljubila nadaljevanje boja do osvoboditve. Poseben pozdrav je glavni odbor poslal tudi angleški delavski stranki. — Na seja so bile sprejete odločne resolucije za svobodno narodov in za energično solidarno borbo v ta namen. /

Razno

Epizoda iz Lincolnove kandidature. Državnik Lincoln je kandidiral v ameriški parlament. Njegov nasprotnik je bil pastor Gartwright, ki Lincolnu ni mogel nicesar očitati. Pa si je izmislil zvijačo. Ob koncu svoje pridige pozove vse one, da vstanejo, ki nočejo v peklo. Vsi so vstali, le Lincoln je obsedel. Pastor kaže s prstom nanj in ga vpraša: Naj pove, kam hoče iti. Lincoln vstane in pravi: Prišel sem kot miren poslušalec, ne da bi slutil, da bom izzvan po svojem bratu. Verska vprašanja se morajo pretresati resno. Vprašanje je sicer važno, ne zavedam se pa, da bi moral odgovoriti kakor drugi. Ali, če me župnik že izrečno vprašuje, kam hočem, mu enako odkrito odgovorim, da hočem priti v parlament. In Lincoln je zmagal.

Kaj veste o vonju? Bolj kot pri človeku je razvit vonj pri gotovih vrstah živali. Toda radi tega se človek ne more pritoževati, ker toliko že vonja kolikor mu je potrebno. Večkrat se primeri, da je preobčutljiv vonj prava muka. Toda to se ne sme vzeti dobesedno. Kar nekim ljudem prijetno diši, je drugim odvratno. Večina zamorcev južne in vzhodne Afrike, kakor tudi nekateri Indijanci, ne prenesejo vonja rib. Mongolci in domačini iz Guyane pravijo, da jim je duh perutnine neznošen. Mohamedanci in Laponci mrzijo duh svinj. Domačini s severnega Bornea vonjajo najraje gnila jajca. Dravidovci iz srednje Azije se pa z gnusom obračajo od mleka. Kitajci in Malajci sovražijo maslo radi vonja, medtem ko se Bahinci iz Ugande umivajo s stopljenim maslom in ilovico, ker ne prenesejo vonja vode, o kateri se nam zdi, da sploh nima nikakega vonja.

V Turčiji bodo izhajali listi v zmanjšanem obsegu. Turška vlada je sklenila, da se število strani listov omeji na 6 do 8 strani. To določilo ne velja za uradni list.

55 tisoč vreč kave so zmetali meseca aprila v morje v Braziliji.

Poročila o občinskih volitvah na Hrvaškem

Na Hrvaškem so bile dne 19. maja javne občinske volitve. Izvedle so se pa samo v 620 občinah, dočim je vseh občin 709. V 27 srezih je bilo glasovanje odloženo. HSS je postavila samostojno listo v 470 občinah. V 322 občinah je bila samo lista HSS. V 292 občinah, ki so imele po več list, je bilo potrjenih 731 kandidatnih list. Samostojna demokratska stranka je postavila 76 list, 93 pa skupno s HSS.

Kandidirala je tudi JRZ v srbskih občinah, kjer je vodil volilno borbo ministrski predsednik Dragiša Cvetković. —

Uradno sporočilo banske uprave v Zagrebu

Banska uprava je dala zagrebškemu tisku rezultate občinskih volitev v banovini Hrvatski. V 425 občinah je zmagala HSS, v 133 SDK, a v 27 SDS. HSS skupno z muslimani je zmagala v 4 občinah, HSS z Nemci v 1 občini, SDK z raznimi skupinami v eni občini, SDS z drugimi strankami v eni občini, JRZ v 20 občinah, JRZ in zemljoradniki v eni občini, srbska lista v 8 občinah. Srbi izven strank v 18 občinah, muslimani v dveh občinah, meščanstvo izven strank v 2 občinah, neodvisni (večinoma pristaši HSS v 2 občinah, levčariji v eni občini, zemljoradniki v eni, Nemci v treh in razne narodnosti v dveh občinah. Potemtakem je dobila od 625 občin, kjer so se vršile občinske volitve.

Nizozemska Indija

in njeno bogastvo.

Imeni Java in Sumatra — najlepša otoka Nizozemske Indije — sta pač vsakemu znani. S tema imenoma so zvezani gotovi pojmi: palme in lepe žene, pravljica bogastva in svojske pesmi. Toda za trgovca in vojaka ni najvažnejša romantika, ampak zaenkrat številke: 60 milijonov ljudi mešane malajsko-indokinske rase prebiva na petih velikih in ducatih malih otokov. To otočje so v 17. stoletju odkrili Evropci kot važno zakladnico dišav, v 18. stoletju so ga pa Nizozemci spravili pod svojo oblast in mala Nizozemska se ima za svoj napredek in bogastvo zahvaliti temu otočju. Danes je v tem otočnem kraljestvu naložen kapital 2 milijardi nizozemskih goldinarjev in v posesti tega kapitala so Nizozemci, Angleži, Francozi ter Japonci. Dišave, sladkor, tobak, kositer so bili že od nekdaj bogastvo tega otočja; v 20. stoletju sta se pa temu pridružila še kavčuk in petrolej, dve izredno važni surovini za modernega človeštva. Nizozemska Indija je danes poleg Britanske Indije in Brazilije najvažnejši producent kavčuka na svetu. S produkcijo 8 milijonov ton petroleja in še neizčrpanimi viri je Nizozemska Indija izredno važna zakladnica petroleja, saj je tu doma Royal-Dutch-Schell-trust. (»Volksstimme«.)

Izkrcavanje zavezniških čet v Holandski Indiji

V sporazumu s holandsko vlado sta se takoj po izbruhu vojne izkrcale v

Stavka rudarjev v Avstraliji je končana. Okoli 20.000 rudarjev v Avstraliji je stavkalo nad dva meseca. Po doseženem sporazumu so rudarji pričeli z delom.

PRIJATELJI DOBREGA VINČKA! Prepičajte se sami in obiščite BUFFET KUMIN, Maribor, Dvořakova 30 (Palača dr. Sedaja)

MALI OGLASI

Popravila vseh vrst koles, živalnih strojev kakor emajliranje in ponikanje vseh nadomestnih del za kolesa.

BOGOMIR GRUBER, palača dr. Sedaja, Valvazorjeva ul. 30, smer Frankopanova ulica.

59 62 66 72 78 84 90
Gotove dečve obleke (Dlrdl obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. Kumperščak, Maribor (Palača dr. Sedaja)
Valvazorjeva — Dvořakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Ženska krila; 49, 59, 72, 85. Ženske bluze: 59, 32, 37, 49, 65.

v svoje roke HSS sama ali skupaj z manjšimi koalicijami, predvsem s SDK 564 občin, vse druge skupine pa 61 občin. Občinske volitve se niso vršile v devetih okrajih ter v nekaterih posameznih občinah, v katerih kandidatne liste niso bile pravočasno potrjene. Volitve se niso vršile v 86 občinah in se bodo vršile naknadno.

Izjava akcijskega odbora ministrskega predsednika

»Akcijski odbor za hrvaške občinske volitve, ki mu načeluje predsednik vlade g. Dragiša Cvetković, sporoča tele podatke o razporeditvi sil v srbskih občinah: Naše liste v krajih, kjer so bile volitve, so dobile 56 občin, medtem ko so liste SDS v tistih krajih dobile vsega skupaj le 32 občin. V čisto srbskih občinah, kjer je absolutna večina Srbov, so naše liste dobile 42 občin, medtem ko je SDS dobila vsega skupaj le 24 občin.

Važno pa je omeniti, da so pri teh volitvah samostojni demokrati izgubili nekoliko svojih najvažnejših političnih središč, kakor na primer: Udbino, Kolenico in druge. Čeprav so volitve bile zelo ostre, se lahko reče, da ni bilo potvorb, da pa so tisti, ki so bili na oblasti, v tem primeru samostojni demokrati, docela izrabili uradni aparat, ter s tem nekoliko popravili svoj položaj, ki je bil zelo težak.

Holandski Indiji dve diviziji angleških in francoskih čet, ki so skupno s holandsko kolonijalno armado prevzele varstvo nad tem delom nizozemske posesti. Japonska vlada se radi tega razburja.

Delavski pravni svetovalec

Odpravnina nezgodne rente (Prevalje)

Vprašanje: Radi nezgode na očesu mi je priznana renta za 12 odst. zmanjšano delazmožnost. Ker bi rad, da mi za to rento izplačajo odpravnino, vprašam, na koga se naj obrnem in koliko let bi dobil izplačanih?

Odgovor: Prošnjo za odpravnino nezgodne rente morate vložiti pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Priložiti morate potrdilo o sklepu občinskega odbora občine, v katero ste pristojni, da ta priporoča izplačilo odpravnine nezgodne rente, ki jo boste koristno uporabili, ter da je predmetna poškodba na očesu zadobila trajen značaj. Za odpravnino lahko prosite, ker Vaša zmanjšana delazmožnost ne presega 20 odst. Višina odpravnine se določa po posebnem ključu, v katerem se vpoštevava Vaša starost, višina delazmožnosti, zavarovana mezda odnosno višina rente, ki Vam je priznana. Tozadevno se obrnite na pristojno ekspozituro okrožnega urada, kjer boste lahko točno ugotovili višino odpravnine, ker imajo tam zabeležene Vaše osebne podatke.

Vreme. Pooblašilo se bo na zapadu.

Ali res nimate še srečke drž. razr. loterije?

Sporočite čim prej svoj cenjeni naslov na navadni dopisnici:

hiši sreče, bančni poslovalnici

BEZJAK

MARIBOR, Gosposka ulica 25

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324